

Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ

**επί του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων**

**«Για τα παράβολα και τέλη ενδίκων βοηθημάτων και διαδικαστικών πράξεων και για
τα δικαστικά έξοδα»**

Ιούλιος 2016

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας σε θέματα προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Έχει συσταθεί με το Ν 2667/1998 σύμφωνα με κανόνες των Ηνωμένων Εθνών, τις «Αρχές των Παρισίων». Σε αυτήν μετέχουν πρόσωπα οριζόμενα από τριάντα δύο φορείς (ανεξάρτητες Αρχές, πανεπιστημιακές σχολές νομικών και πολιτικών επιστημών, συνδικαλιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ, πολιτικά κόμματα και υπουργεία).

Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων «Για τα παράβολα και τέλη ενδίκων βοηθημάτων και διαδικαστικών πράξεων και για τα δικαστικά έξοδα»¹

Το παρόν Σχεδίου Νόμου (εφεξής «ΣχΝ») του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων «Για τα παράβολα και τέλη ενδίκων βοηθημάτων και διαδικαστικών πράξεων και για τα δικαστικά έξοδα» ετέθη σε [δημόσια διαβούλευση](#) από την 28η Ιουνίου 2016 έως 5η Ιουλίου 2016.

Παρά το γεγονός ότι τα ζητήματα που ρυθμίζονται με το ως άνω ΣχΝ άπτονται θεμάτων προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου που εμπίπτουν στην κατά νόμο αρμοδιότητα της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), το ΣχΝ δεν εστάλη προς σχολιασμό στην ΕΕΔΑ.

Επί της διαδικασία νομοθέτησης

Το παρόν ΣχΝ έρχεται να προστεθεί σε σειρά λοιπών Σχεδίων Νόμων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που πρόκειται να κατατεθούν, εντός βραχείας προθεσμίας, στη Βουλή και για τα οποία η δημόσια διαβούλευση έχει ήδη ολοκληρωθεί. Πρόκειται μάλιστα για Σχέδια Νόμων που στην πλειοψηφία τους ρυθμίζουν ζητήματα σημαντικής βαρύτητας για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ελλάδα και τα οποία η ΕΕΔΑ έχει διαχρονικά αναδείξει στα κείμενά της².

Το γεγονός ότι η ρύθμιση επιμέρους ζητημάτων επιχειρείται στο πλαίσιο περισσοτέρων του ενός Σχεδίων Νόμων, και όχι σωρευτικά σε ένα, αποτιμάται θετικά καθώς βρίσκεται σε συμφωνία με τις συστάσεις που έχει απευθύνει σχετικά η ΕΕΔΑ. Πράγματι, στο πλαίσιο της προ μηνών εξέτασης του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με τίτλο «Σύμφωνο συμβίωσης και άλλες διατάξεις», η ΕΕΔΑ είχε και πάλι επισημάνει ότι η σωρευτική νομοθέτηση διαφορετικών ζητημάτων στο πλαίσιο ενός κειμένου νόμου συνιστά παραβίαση της συνταγματικά προβλεπόμενης νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας (τυπική αντισυνταγματικότητα), η οποία δεν μπορεί ούτε

¹ Οι παρούσες Παρατηρήσεις εγκρίθηκαν από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ. Επιμέλεια σύνταξης: Α. Τσαμπή, Επιστημονική συνεργάτιδα της ΕΕΔΑ. Στην επεξεργασία του κειμένου ελήφθησαν υπόψη οι συμβολές των μελών της ΕΕΔΑ: Γ. Σταυρόπουλου, Προέδρου της ΕΕΔΑ (Μέλος της ΕΕΔΑ ορισθέν από το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου), Ε. Βαρχαλαμά, Β΄ Αντιπροέδρου της ΕΕΔΑ (Μέλος της ΕΕΔΑ ορισθέν από τη ΓΣΕΕ) και Χ. Ναούμη, Μέλους της ΕΕΔΑ ορισθέντος από τη Νέα Δημοκρατία.

² ΣχΝ για την [«Παροχή νομικής βοήθειας σε φυσικά πρόσωπα»](#) (ολοκλήρωση διαβούλευσης 5 Ιουλίου 2016), ΣχΝ για την [«Αναδιοργάνωση των υποθηκοφυλακείων της χώρας»](#) (ολοκλήρωση διαβούλευσης 5 Ιουλίου 2016), ΣχΝ για την [«Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή γρόνιας ασθένειας, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου και άλλες Διατάξεις»](#) (ολοκλήρωση διαβούλευσης 13 Ιουλίου 2016). Βλ. και το ΣχΝ «Σύσταση Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφαλείας και τους υπαλλήλους των καταστημάτων κράτησης» που αναρτήθηκε σε δημόσια διαβούλευση στις 12 Ιουλίου 2016. Η δημόσια διαβούλευση θα παραμείνει ανοικτή σε σχόλια έως 22 Ιουλίου 2016.

να προσβληθεί από τον πολίτη, ούτε να ελεγχθεί αλλιώς δικαστικά, και εγκυμονεί τον κίνδυνο της υποβάθμισης των διαφορετικών αλλά εξίσου σοβαρών υπό νομοθέτηση θεμάτων³.

Η αντιμετώπιση του ως άνω ζητήματος δεν επαρκεί, όμως, για τη διασφάλιση μίας ποιότητας νομοθέτησης που θα εγγυάται επαρκώς την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Το γεγονός ότι τίθενται, εντός ιδιαίτερος σύντομου χρονικού διαστήματος, προς παράλληλη κατάθεση στη Βουλή σειρά νομοσχεδίων καθιστά αβέβαιο τον έγκαιρο και αποτελεσματικό έλεγχο της συμβατότητάς τους με το δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Η ΕΕΔΑ στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της διατίθεται να συμβάλει με τον πληρέστερο δυνατό τρόπο στην εξέταση των υπό κατάθεση Σχεδίων Νόμων. Η παράλληλη όμως κατάθεση μεγάλου αριθμού Σχεδίων Νόμου, με σύντομη προθεσμία δημόσιας διαβούλευσης, σε συνδυασμό με την μη έγκαιρη - πλην εξαιρέσεων⁴ - αποστολή των Σχεδίων Νόμων για παρατηρήσεις στην ΕΕΔΑ, υπονομεύουν την προσπάθεια επαρκούς ελέγχου των υπό νομοθέτηση διατάξεων. Μάλιστα, στην ΕΕΔΑ δεν αποστέλλονται οι Αιτιολογικές Εκθέσεις των Σχεδίων Νόμων που αποτελούν κείμενα απαραίτητα προς τον σκοπό της πλήρους αποτίμησης του περιεχομένου των Σχεδίων Νόμων.

Το γεγονός αυτό, το οποίο είναι άλλωστε επαναλαμβανόμενο, καθιστά και πάλι επίκαιρη τη διαχρονική σύσταση της ΕΕΔΑ για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού για την αποτίμηση των επιπτώσεων - ιδίως των κανονιστικών ρυθμίσεων - στα δικαιώματα του ανθρώπου⁵.

Υπό το φως των ανωτέρω, η ΕΕΔΑ περιορίζεται στις κάτωθι επισημάνσεις και επιφυλάσσεται για την ανάλυση των λοιπών ζητημάτων που άπτονται της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου σε χρόνο και υπό συνθήκες που αρμόζουν στο κύρος της θεσμικής της αποστολής.

³ Βλ. [Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Σύμφωνο Συμβίωσης και άλλες διατάξεις»](#) (2015).

⁴ Εξαιρέση αποτελούν το ΣχΝ για τη «Σύσταση Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφαλείας και τους υπαλλήλους των καταστημάτων κράτησης» και αυτό για την «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή χρόνιας ασθένειας, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου και άλλες Διατάξεις».

⁵ Βλ. ιδίως το Παράρτημα υπό τον τίτλο «IV. Η Ανάλυση Επιπτώσεων στα Δικαιώματα του Ανθρώπου ως μέσο για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ιδίως σε περιόδους οικονομικής κρίσης», στη [Δήλωση της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου \(ΕΕΔΑ\) για την επίδραση των συνεχιζόμενων μέτρων λιτότητας στα δικαιώματα του ανθρώπου](#) (2015).

Επί των ρυθμίσεων του Σχεδίου Νόμου

Το παρόν ΣχΝ καλείται ιδίως να ρυθμίσει ζητήματα σχετικά με το ύψος παράβολων και τελών ενδίκων βοηθημάτων και διαδικαστικών πράξεων καθώς και λοιπών δικαστικών εξόδων. Η ΕΕΔΑ δεν κρίνει σκόπιμη την από πλευράς της αναλυτική εξέταση μίας προς μίας των διατάξεων που περιέχονται στο παρόν ΣχΝ, στη βάση των κάτωθι παρατηρήσεων:

A) Οι αλληπάλληλες τροποποιήσεις στα ζητήματα που ρυθμίζει το ΣχΝ

Η ΕΕΔΑ παρατηρεί ότι το παρόν ΣχΝ, ρυθμίζοντας ζητήματα σχετικά με το ύψος παράβολων και τελών ενδίκων βοηθημάτων και διαδικαστικών πράξεων καθώς και λοιπών δικαστικών εξόδων, επιφέρει νέες τροποποιήσεις σε διατάξεις του δικονομικού δικαίου. Οι τροποποιήσεις αυτές έρχονται να προστεθούν σε τροποποιήσεις των αντίστοιχων ρυθμίσεων που έχουν προηγηθεί στο πρόσφατο παρελθόν, χωρίς να προκύπτει ευχερώς η αναγκαιότητα κάθε μίας από τις ρυθμίσεις που περιέχονται στο ΣχΝ. Με τον τρόπο αυτό, οι αλληπάλληλες τροποποιήσεις, στο μέτρο που δεν βασίζονται σε διαφανή και συνεκτική μελέτη των επιπτώσεών τους δεν εξασφαλίζουν την θωράκιση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου στα υπό ρύθμιση ζητήματα. Καθίσταται ιδίως αμφίβολη η κρίση του κατά πόσο μία αύξηση ή μία μείωση παραβόλου/τέλους/δικαστικών εξόδων εγγυάται ή αντίθετα παραβιάζει το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο.

Η ΕΕΔΑ παρατηρεί ότι θα ήταν φρονιμότερο οι τροποποιήσεις των ως άνω ζητημάτων να διενεργούνται μετά από συνεκτική μελέτη. Ήδη με το άρθρο 12 παρ. 1 του παρόντος ΣχΝ προβλέπεται ότι *«Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που εκδίδεται το αργότερο εντός ενός (1) μήνα από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου συνίσταται νομοπαρασκευαστική επιτροπή που αναλαμβάνει την κωδικοποίηση της νομοθεσίας για τα δικαστικά τέλη, τα παράβολα και, εν γένει, τη δικαστική δαπάνη ως προς όλες τις διαδικασίες όλων των δικαιοδοσιών»*. Μάλιστα, προβλέπεται περαιτέρω ότι *«Μετά την παράδοση του έργου της Επιτροπής με απόφαση του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συστήνεται μόνιμη Ομάδα Εργασίας στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων τα μέλη της οποίας ερευνούν, μελετούν και προτείνουν τη λήψη περαιτέρω μέτρων που απαιτούνται για την απλοποίηση και ενοποίηση της νομοθεσίας που αφορά τις δαπάνες του πρώτου εδαφίου»*.

Στο πλαίσιο αυτό, θα ήταν προτιμότερο οι όποιες μεταβολές στο ήδη ισχύον καθεστώς για το ύψος των παραβόλων/τελών/δικαστικών εξόδων να έπονται της έρευνας που προτείνεται ως άνω και η οποία θα περιλαμβάνει τη σαφή εκτίμηση των επιπτώσεων των κανονιστικών ρυθμίσεων που προτείνονται στην προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

B) Οι βασικές αρχές όπως έχουν ήδη επισημανθεί από την ΕΕΔΑ

Με αφορμή τις νέες ρυθμίσεις του ΣχΝ, η ΕΕΔΑ καλεί την Πολιτεία να λάβει υπόψη της τις βασικές αρχές που έχει ήδη εκφράσει στα κείμενά της για τα σχετικά θέματα. Ο περιορισμός στην πρόσβαση σε δικαστήριο με τη μορφή επιβολής οικονομικής επιβάρυνσης προς το συμφέρον της καλής απονομής της Δικαιοσύνης, έχει αποτελέσει αντικείμενο εξέτασης από την ΕΕΔΑ, ιδίως στις παρατηρήσεις της με αφορμή τη ψήφιση των ΣχΝ για τον «Εξορθολογισμό διαδικασιών και επιτάχυνση της διοικητικής δίκης και άλλες διατάξεις» (μετέπειτα Ν 3900/2010)⁶ και για τη «δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής» (μετέπειτα Ν 4055/2012)⁷.

Κατά πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ, το άρθρο 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ κατοχυρώνει αποτελεσματικό δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο. Το δικαίωμα αυτό δεν είναι απόλυτο. Δεδομένου ότι υπόκειται από τη φύση του σε κρατική ρύθμιση, επιδέχεται κάποιους περιορισμούς, οι οποίοι όμως δεν επιτρέπεται να θίγουν την ουσία του δικαιώματος. Ένας περιορισμός της πρόσβασης σε δικαστήριο δεν είναι σύμφωνος προς το άρθρο 6, παρ. 1, ΕΣΔΑ, παρά μόνον εάν έχει ένα νόμιμο σκοπό και αν υπάρχει εύλογη σχέση αναλογικότητας μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και του επιδιωκόμενου σκοπού⁸.

Ο εκ μέρους του ΕΔΔΑ έλεγχος της συμβατότητας συγκεκριμένων περιορισμών προς το άρθρο 6, παρ. 1, «στηρίζεται στην αρχή ότι η ΕΣΔΑ αποσκοπεί στην προστασία δικαιωμάτων όχι θεωρητικών και ανώφελων, αλλά συγκεκριμένων και αποτελεσματικών. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο, λόγω της εξέχουσας θέσης που έχει το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη»⁹. Αυτά ισχύουν και για τις προϋποθέσεις παραδεκτού ενός ένδικου βοηθήματος ή μέσου.

Το ΕΔΔΑ δέχεται καταρχήν το επιτρεπτό περιορισμών με τη μορφή επιβολής οικονομικής επιβάρυνσης προς το συμφέρον της καλής απονομής της Δικαιοσύνης. Πρέπει όμως οι περιορισμοί να δικαιολογούνται από τις ειδικές περιστάσεις της υπόθεσης ή την οικονομική κατάσταση του προσώπου που προσφεύγει στη Δικαιοσύνη. Έκρινε δε αντίθετο προς το άρθρο 6, παρ. 1, ΕΣΔΑ ένα πάγιο και ενιαίο τέλος επιβαλλόμενο από τον νόμο σε όλους, αδιακρίτως, για την άσκηση ένδικου βοηθήματος ή μέσου. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδει το ΕΔΔΑ στο στάδιο κατά το οποίο επιβάλλεται ο περιορισμός. Έτσι, σε περίπτωση που η καταβολή ενιαίου και πάγιου τέλους επιβαλλόταν κατά το αρχικό στάδιο της διαδικασίας, ως προϋπόθεση του παραδεκτού του ένδικου βοηθήματος (όπως συμβαίνει με το παράβολο), το ΕΔΔΑ έκρινε ότι θιγόταν η ουσία του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο. Κι αυτό, επειδή

⁶ ΕΕΔΑ, [Παρατηρήσεις και προτάσεις σχετικά με το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης "Εξορθολογισμός διαδικασιών και επιτάχυνση της διοικητικής δίκης και άλλες διατάξεις"](#) (2010).

⁷ ΕΕΔΑ, [Παρατηρήσεις και προτάσεις σχετικά με το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης "για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής"](#) (2012).

⁸ ΕΔΔΑ *Kreuz κατά Πολωνίας*, 19.06.2001, σκ. 52-55, *V. M. κατά Βουλγαρίας*, 08.09.2006, σκ. 41-44.

⁹ ΕΔΔΑ *Kreuz κατά Πολωνίας*, σκ. 57, *Weissman κατά Ρουμανίας*, σκ. 37.

δεν εξασφαλιζόταν δίκαιη ισορροπία μεταξύ, αφενός, του συμφέροντος του κράτους να εισπράττει έξοδα της διαδικασίας, και αφετέρου, του συμφέροντος των προσφευγόντων να ασκήσουν τις αξιώσεις τους ενώπιον των δικαστηρίων¹⁰. Κάτι τέτοιο δεν είναι προφανές σε περιπτώσεις καταχρηστικών αιτημάτων αναβολής από τους διαδίκους.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕΔΑ, με αφορμή τη ψήφιση του ΣχΝ για τη «δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής», μετέπειτα Ν 4055/2012, είχε παρατηρήσει ότι «είναι, συνεπώς, προφανές ότι, όταν ένα πολύ μεγάλο και ραγδαία αυξανόμενο τμήμα του πληθυσμού της Ελλάδας είναι εκτεθειμένο σε φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό, όταν, κατά την ε.γ.σ.σ.ε. 2011, το κατώτατο ημερομίσθιο είναι 33,57 Ευρώ και ο κατώτατος μηνιαίος μισθός 751,39 Ευρώ, και βάσει του 2^{ου} Μνημονίου μειώνονται κατά 22%, η εισαγωγή ή αύξηση με το Σ/Ν παραβόλων, σε απόλυτο και ενιαίο ύψος που φτάνει έως τα 300-400 Ευρώ, και μάλιστα με ποινή απαραδέκτου του ένδικου βοηθήματος ή μέσου, θα θίξει καίρια το δικαίωμα σε δικαστική προστασία μεγάλου αριθμού προσώπων. Κι αυτό, σε περίοδο σοβαρών και εντεινόμενων αναταράξεων στον εργασιακό και ασφαλιστικό τομέα και περιορισμού ή στέρησης θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων, οπότε μεγάλος αριθμός ατόμων έχει εντονότερη από ποτέ ανάγκη αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας»¹¹.

Μάλιστα, η ΕΕΔΑ είχε προτείνει, ως μέτρο στήριξης των βαριά πληττομένων από την ανεργία, την εργασιακή ανασφάλεια και την απορρύθμιση των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, σε συμμόρφωση προς τις επιταγές των άρθρων 21, 22, παρ. 1 και 5, και 25 του Συντάγματος, να καταργηθούν τα παράβολα, τουλάχιστον για τις εργατικές και κοινωνικο-ασφαλιστικές υποθέσεις, και να μειωθούν δραστικά για τις λοιπές υποθέσεις¹². Παράλληλα, η ΕΕΔΑ είχε προτείνει να αναδιοργανωθεί και να επεκταθεί ο θεσμός της νομικής βοήθειας¹³.

¹⁰ ΕΕΔΑ Weissman κατά Ρουμανίας, 23.10.2006, σκ. 35-43, Apostol κατά Γεωργίας, 28.02.2007, σκ. 65.

¹¹ ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις και προτάσεις σχετικά με το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης "για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής", *op. cit.*, σημ. 27.

¹² Η ΕΕΔΑ είχε επίσης υπενθυμίσει ότι έχει ήδη επιβαρυνθεί πολύ η πρόσβαση σε δικαστήριο με την επιβολή δικαστικού ενσήμου και για τις αναγνωριστικές αγωγές και πρότεινε την κατάργηση της σχετικής διάταξης του άρθρου 70 Ν. 3994/2011 ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις και προτάσεις σχετικά με το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης "για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής", *op. cit.*, σημ. 30. Αποτιμάται θετικά, επομένως, το γεγονός ότι η σύσταση της αυτή τυγχάνει θετικής ανταπόκρισης από το παρόν ΣχΝ (διατάξεις του Άρθρου 1).

¹³ ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις και προτάσεις σχετικά με το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης "για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής", *op. cit.*, σημ. 30. Βλ. και την εκεί παραπεμπόμενη (σημ. 31) απόφαση του ΣτΕ 601/2012, στην οποία το Δικαστήριο έκρινε με τη διαδικασία της «πιλοτικής δίκης» (άρθρο 1 Ν. 3900/2010) το ζήτημα της συνταγματικότητας του άρθρου 45, παρ. 2, του Ν. 3900/2010, κατά το μέρος που αυξάνει το παράβολο για το παραδεκτό προσφυγής, από 25 σε 100 ευρώ. Αποφάνθηκε δε ότι η υποχρέωση καταβολής παραβόλου αυτού του ποσού δεν αντίκειται ούτε στα άρθρα 20, παρ. 1, του Συντάγματος και 6, παρ. 1, ΕΣΔΑ, ούτε στην αρχή της αναλογικότητας, επειδή «δεν είναι κατά κοινή πείρα τέτοιου ύψους, ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ότι παρεμποδίζει το δικαίωμα του διοικουμένου να προσφύγει ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων». Από την απόφαση αυτή, ενόψει και όσων προεκτέθηκαν (αριθ. 27-29), μπορεί να συναχθεί ότι παράβολο ανώτερο των 100 ευρώ (και μάλιστα 300-400 ευρώ) παρεμποδίζει το δικαίωμα προσφυγής σε δικαστήριο.

Περαιτέρω, η ΕΕΔΑ έχει παρατηρήσει ότι με την αύξηση των παραβόλων δυσχεραίνεται η πρόσβαση στη Δικαιοσύνη μόνο για τους ιδιώτες, αφού μόνον αυτοί τα καταβάλλουν, πράγμα ασύμβατο με την ΕΣΔΑ. Την κύρια ευθύνη όμως για την επιβάρυνση των δικαστηρίων φέρουν το Δημόσιο και τα ν.π.δ.δ. (πιο πάνω αριθ. 6-10). Γι αυτό, η ΕΕΔΑ έχει προτείνει, όταν απορρίπτεται ένδικο βοήθημα ή μέσο που έχει ασκήσει το Δημόσιο ή ν.π.δ.δ., να του επιβάλλεται σημαντικά αυξημένη δικαστική δαπάνη και σημαντική χρηματική ποινή που θα ενεργήσουν αποτρεπτικά. Έτσι μπορεί να ελαφρυνθεί το βάρος των δικαστηρίων χωρίς να δημιουργείται ζήτημα ισότητας των διαδίκων, ενόψει και του ότι η ΕΣΔΑ προστατεύει τον ιδιώτη έναντι της Διοίκησης και όχι τη Διοίκηση έναντι του ιδιώτη¹⁴.

¹⁴ ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις και προτάσεις σχετικά με το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης "για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής", *op. cit.*, σημ. 28. Βλ. και ΕΔΔΑ, Παρατηρήσεις και προτάσεις της σχετικά με το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης "Εξορθολογισμός διαδικασιών και επιτάχυνση της διοικητικής δίκης και άλλες διατάξεις" (2010), σημ. 28 επ, σχετικά με το Άρθρο 9 του ΣχΝ που προέβλεπε τον εικοσαπλασιασμό παραβόλου για προφανώς απαράδεκτο ή αβάσιμο ένδικο βοήθημα ή μέσο. Η ΕΕΔΑ είχε τότε παρατηρήσει ότι «Το ισχύον άρθρο 36, παρ. 4, 4^ο εδάφιο ΠΔ 18/1989 ορίζει ότι το ΣτΕ, όταν απορρίπτει ένδικο βοήθημα ή μέσο ως προφανώς απαράδεκτο ή αβάσιμο, μπορεί να απαγγείλει το διπλασιασμό του παραβόλου. Το άρθρο 9 του Σ/Ν δίνει τη δυνατότητα εικοσαπλασιασμού του παραβόλου σε τέτοιες περιπτώσεις. Κατά την Αιτιολογική Έκθεση, πρόκειται για «αυτονόητη ρύθμιση για τον περιορισμό των «προπετών» ένδικων μέσων». Έτσι όμως, τιμωρούνται πάλι μόνον οι ιδιώτες διάδικοι, και όχι το Δημόσιο και τα ΝΠΔΔ που φέρουν την κύρια ευθύνη για την επιβάρυνση των δικαστηρίων. Γι' αυτό, όταν το απορριπτόμενο ένδικο βοήθημα ή μέσο έχει ασκηθεί από το Δημόσιο ή ΝΠΔΔ πρέπει να του επιβάλλεται *σημαντικά αυξημένη δικαστική δαπάνη*, και *σημαντική χρηματική ποινή* που θα ενεργήσει αποτρεπτικά. Με τον τρόπο αυτόν υλοποιείται η αρχή της προστασίας του διοικουμένου (πιο πάνω αριθ. 4) χωρίς να δημιουργείται ζήτημα ισότητας των διαδίκων, ενόψει και του ότι η ΕΣΔΑ προστατεύει τον ιδιώτη έναντι της Διοίκησης και όχι τη Διοίκηση έναντι του ιδιώτη.¹⁴ Η ρητή πρόβλεψη των προαναφερομένων είναι αναγκαία ενόψει και του ότι το άρθρο 40 ΠΔ 18/1989, που προβλέπει ανάλογη εφαρμογή διατάξεων του ΚΠολΔ, σπάνια οδηγεί σε εφαρμογή του άρθρου 205 ΚΠολΔ (χρηματική ποινή σε στρενωδίκους), αλλά και του ότι προϋπόθεση της εφαρμογής άρθρου 205 ΚΠολΔ είναι η γνώση του προφανώς αβασίμου του ένδικου βοηθήματος ή μέσου, ενώ ο πολλαπλασιασμός του παραβόλου δεν εξαρτάται από τέτοια προϋπόθεση».